

ODRZUCONY (177) *part praet pass pf*

odrzucony (136), **odrzucon** (41).

Pierwsze o jasne. ◇ *W formach złożonych -on-*. ◇ *W formach niezłożonych -on* (3), *-ón* (1); *-on MurzHist* (2); *-on : -ón MurzNT* (1:1); *-ono*.

sg m N odrzucon (30), *odrzucony* (24); *~ (praed) -on* (30), *-ony* (16); *-on ListRzeź, RejPs, MurzNT* (2), *KromRozm III, GroicPorz, KuczbKat* (2), *SkarJedn, ActReg* (3); *-ony KromRozm I* (2), *KrowObr* (2), *BudBib, CzechRozm* (2), *GosłCast*; *-on : -ony MurzHist* (2:1), *KromRozm II* (1:1), *LubPs* (4:2), *BibRadz* (4:1), *RejPos* (2:1), *ModrzBaz* (2:1), *WujNT* (3:1). ◇ *G odrzucon(e)go* (1). ◇ *D odrzuconemu* (2); *-emu* (1), *-(e)mu* (1). ◇ *A odrzucon(e)go* (6). ◇ *I odrzuconym* (15), *odrzucon(e)m* (1) *LubPs*. ◇ *L odrzuconym* (1). ◇ *f N odrzuconą* (8), *odrzucona* (5), *odrzucon(a)* (1); *~ (attrib) -ą* (1); *~ (praed) -ą* (7), *-a* (5); *-ą Leop, KwiatKsiąż, KuczbKat, CzechEp* (2), *WujNT* (2); *-a RejPs, KromRozm I, KromRozm III, WujJudConf, ReszPrz.* ◇ *A odrzuconą* (1). ◇ *n N (praed) odrzucon(e)* (6) *WujJudConf* (2), *SkarJedn, WujNT* (3), *odrzucono* (5) *MurzNT, BudNT, CzechRozm* (3). ◇ *G odrzucon(e)go* (1). ◇ *A odrzucon(e)* (1). ◇ *pl N m pers odrzuceni* (26); *-eni* (2), *-ęni* (2), *-(e)ni* (22); *-eni ZawJeft*; *-eni : -ęni MurzHist* (1:2). *subst m odrzucon(e)* (4), *odrzucony* (1); *~ (attrib) -(e)* (2); *~ (praed) -(e)* (2) *Leop, MycPrz, -y* (1) *PatKaz III. f i n odrzucon(e)* (12). ◇ *G odrzuconych* (8). ◇ *D odrzuconym* (1) *BibRadz, odrzuconem* (1) *MurzHist*. ◇ *A m pers odrzuconé* (5). *subst odrzucon(e)* (2). ◇ *I m odrzuconymi* (5) *CzechRozm* (2), *WujNT* (3), *odrzuconemi* (3) *MurzHist, BibRadz, BudNT*; *-emi* (1), *-(e)mi* (2). ◇ *L odrzuconych* (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: odrzucony od kogo, od czego (41), *przez kogo* (1) *KromRozm III, czym* (1) *Mącz*.

Sł stp s.v. odrzucić, Cn notuje, Linde XVII w. (z Cn) s.v. odrzutek; odrzutny oraz w objaśnieniu s.v. odrzutek.

1. *Który skutek działania siłą znalazł się dość daleko od swego poprzedniego miejsca, zwykle droge lub jej część przebywając w powietrzu; abiectus Vulg; reiectus Mącz; proiectus PolAnt* (2) : *Vento reiectus ab illo in Macedoniam, Odrzucony/ zániefiony wiatrem. Mącz* 162d.

odrzucony przez co [= którędy] (1): *Iefzczész nierozumiécie: ifz wśyftko co wchodzi w wftá/ w brzuch idzie i wządu się zoftaie (marg) wząd bywá wyrzuczono abo przes wychód przyrodzony od rzuczono bywá (-) MurzNT Matth* 15/17.

Wyrażenie: »jeden od drugiego odrzucony« (1): *A ieden od drugiego odrzucony [alius alio proiectus]/ oznáymował będąc ná poły martwym dla czego vmierał. BudBib Sap* 18/18.

Przen (1) : *Zalifz naczynie gliniáne y ftłuczóné mąż ten Iechoniás? y zalifz fąd bezewífey wdzięczności? Czemuż odrzuceni fą/ on y náfienie iego/ á zárzuceni do źiemie o kthorey niewiedzieli? Leop Ier* 22/28.

a. *Odłożony jako nieprzydatny; derelictus BartBydg; reprobatus Vulg* (4) : *Toć ieft on kámień/ kthory ieft od budownikow odrzutony KrowObr* 213; *Podobieńftwo [...]* o kámieniu odrzuconym. *WujNT Mar* 12 *arg*.

Szereg: »odrzucony, opuszczony« (1): *Derelictum, dicitur res, quae caret possessore, vel quae in nullius est possessione, odrzuczona, opuszczona rzecz BartBydg* 40b.

Przen (1) :

W przeciwstawieniu: »odrzucony ... wybrany i uczczony« (1): Do ktorego przyłtapiwłzy/ kámieniá żywego/ ácz od ludzi odrzuconego/ ále od Bogá wybranego y vczczonego *WujNT 1.Petr 2/4.*

2. Do którego ustosunkowano się negatywnie (156) :

a. O ludziach: *nie przyjęty; odsunięty od łask; wykłęty; abiectus Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz (110) :* Syn człowieczy/ muścić wielé cierpieć/ i być od starfzycy i Bifikupów i doctorów łromotnie odrzucon *MurzNT Luc 9/22, Mor 8/31; KromRozm II x; KromRozm III P8v; LubPs H2v [2 r.];* Ktoby chciał ná vczynki pátrzyć tedy pozna iż Ezau był posłufznem Izáákowi/ á Iákob go podłzedł zdráda/ A włzákož iednák odrzucon iest Ezau *BibRadz I 16a marg, Eccli 26/33;* Bo ktoreykolwiek godziny grzeszny będzie się chciał ku pokucie náwrócić/ náuczył Zbáwiciel nas/ iż odrzucon być niema *KuczKat 85; ModrzBaz 91v; GosłCast 65.*

W połączeniu szeregowym (1): Tác iesth przyczyná dla kthorey Kryłtus miał fię okázác ták odrzuconym/ wzgardzonym y vtraponym *BibRadz I 376a marg.*

Wyrażenie: »z pośrzodku [kogo] odrzucony« (1): Włzákże przedfię ci obádwá Prorocy/ iáko y włzyfcy ini bárzo częłto wzmiánkę czyniá Doktorow áłbo náuczycielow kołcielnych/ ktore Pán polłác miał ludowi łwemu: czegoby nie vczynili/ gdyby rozumieli żeby vczyciele s pośrzodku ludzi odrzuceni być mieli. *RejPosRozpr cv.*

Szeregi: »odrzucony a (i, albo) przekłęty« (2): Yefli wam kto każe mimo to/ cołcye przyyęli/ nyechay będzýe Anathema/ to yest odrzucony á przekłęty. *KromRozm I Fv, I3v; KromRozm II b3.*

»wzgardzony, (i) odrzucony« = *despectus et abiectus PolAnt [szyk 2:1] (3); LubPs Fv; Wzgárdzony* iest y odrzucony do [lege: od] ludzi/ człowiek zbolály á świadomy w bolełci *BibRadz Is 53/3; Mącz 161d.*

α. Wykluczony z jakiejś społeczności [od czego] (5) : A nye mnimay iżeby to lżeylłfa kaźń byłá/ odrzuconym być od kołcyoła *KromRozm I O3; KrowObr A3;* iefli ktorzy Luteryany chcą od rzeczy poczętey przełtác/ niemáią być odrzuceni od krzełciánłtwá *BielKron 232v; WujJud 40;* Odrzuconemi od łzkoły vczyniá was. *BudNT Ioann 16/2.*

Szereg: »odcięty i odrzucony« (1): A iż tedy kxiádz Bifikup naprzod mię názwáł Apołtátá/ tho iest/ odcięty y odrzuconym/ od kołcioła łwiętego krzełcijánłkiego. *KrowObr A3.*

β. Nie obdarzony łaską bożą; reprobatus Mącz, PolAnt, Vulg; proiectus PolAnt; maledictus Mącz; anathema, reprobatus Vulg (86) : iestem od Boga odrzucon/ ani żadná miarą mogę być zbawion *MurzHist F3, D4, F4v, Gv, G2, I3v (12); KromRozm II t2;* iż kto kołcyoła nyefłucha [...]/ ma być myąn zá pogániná y celniká/ to yest odrzuconego człowyeká *KromRozm III F4; LubPs D4v, S6v; KrowObr 184v; Leop Is 27/8, Ier 33/24, Os 9 arg;* Niechayże fię nędzniczek od ciebie nie wráca z pohańbieniem (*marg*) To iest/ gdy fię do ciebie vcieka niechay nie będzie odrzucon. (–) *BibRadz Ps 74/21, I 273v, II 95c marg, 141b marg; Mącz 324a; RejPos 20v, 45v, 148, 214v; BudNT 2.Cor 13/5, 7; CzechRozm 246, 268v;* ale iż drogę [Saul] Przykazánia Bożego opułzczał/ przetož był y od Bogá odrzucony/ y Krolełtwo Izráelłkie od niego oderwáne/ á drugiemu dáne było *ModrzBaz 23v;* przetož tež miłóšierdzia nie dołtąpili/ ále łpráwiedliwie łą od Bogá odrzuceni *WujNT 520, 57, 505, 520 marg, 552, 564 [2 r.] (17).*

odrzucony od kogo, od czego (2): iżby on był pilen náfztem tego Pána á íthworzycielá íwego/ á nie dał przyczyny prze wyłtępek íwoy/ áby był odrzucon od íwięthego Boítwá íego. *RejPos* 83v; Abowiem ia íam żądałem odrzuconym być od Chriftułá [*anathema esse a Christo*] zá brácią moię *WujNT Rom* 9/3, s. 248, 555 [2 r.], Aaaaaa4. Cf »odrzucony od łaski«.

W przeciwstawieniach: »odrzucony ... wdzięczny (2), przyjęty« (2): *RejPos* 33, 106; Zydowie odrzuceni/ á Pogáni przyjęci. *WujNT Matth* 21 arg.

W porównaniach (2): [grzesznicy] będą odrzuceni od oblicza bożego tak lekce iako proch (abo plewy) *WróbŻółt* B2; áby nie był odrzucon od Pána Bogá/ iáko wierna oblubienicá od wdzyęcznego małżonka íwoiego *LubPs* A3v; iż nas odrzucone iáko błędne owieczki przez írogość gniewu Bogá Oycá íwoiego/ przywiodł zá íię do łáłki *RejPos* 141.

W charakterystycznych połączeniach: odrzucony(-a, -e) człowiek (lud, ludzie) (5), dusza, stworzenie, syn; słusznie odrzucony, sprawiedliwie (2), wiecznie (na wieki, od wieków) (5); prze grzechy odrzucony, przez niewdzięczność; odrzucony od bostwa, od Chrystusa.

Wyrażenia: »odrzucony od łaski« (2): *Mącz* 205c; A ták iuż nie dżiw/ żechmy odrzuceni Od łáłki twoiéy: y byli wzgárdzeni *ZawJeft* 18.

»precz odrzucony« (1): íeft tedy Zawíłna miłość Boża/ bárzo cicha y ízczyra ípráwiedliwość íego/ przez ktorą dużá ludzka zepłowana fáłszywymi náukámi y złymi chciwościámi/ precz odrzucona [...] bywa *KuczbKat* 280.

Szeregi: »odepchniony a odrzucony« (1): á małz íie obroćić w Anyołá íprofnego á w ítworzenie wiecznie odepchnione á odrzucone od Pána íwoiego *RejPos* 201.

»przekłéty a odrzucony (3): *Mącz* 205c; á vczyńił nas s przekłétych á z odrzuconych íynow wdzyęcznemi íyny Bogu Oycu íwemu *RejPos* 33, 106.

»odrzucony a (i) wzgardzony« (2): iż then Pan náłz Pan Iezus Kriřtus/ nas iáko odrzucone á wzgárdzone íyny od Bogá Oycá náłzého [...] ofiárował znowu Bogu Oycu *RejPos* 343v; *ZawJeft* 18. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

W przeni (5) :

Wyrażenie: »odrzucony od oblicza bożego, obliczności pańskiej, obliczności oczu« (3:1:1): Grzełznicy iż íą odrzuceni od oblicza bożego (nie powłtaną) ku wielebności ciała *WróbŻółt* B2, B2; Pokorna próżbá áby grzełzny prze vpadek nie był odrzucon od obliczności Páńłkiey. *LubPs* B5 marg, H3; Alem ia mowił/ Odrzuconem od obliczności oczu twoich [*Proiectus sum e conspectu oculorum tuorum*]/ á wízákoż íelzche ogládam kořcioł twoy święty. *BibRadz Ion* 2/5.

αα. *W funkcji rzeczownika* (13) : otości íeft znak íktorego wiem ízem íá íeft zliczby odrzuconych od boga *MurzHist* G3v; A ktemu że íię niemamy za odrzuconé rozumieć/ gdyłz miłoięrdzie boże/ może nám tełz: naołtatecznieíłzy godżiny pomoc *MurzHist* O4v, F4v, G4; *KromRozm II* t4, x; *KromRozm III* D, P7v; Dwie częłci znáczą niewierne y odrzucone/ á trzećią wierne y wybráne ktorzy zołtháną *BibRadz II* 141b marg, II 143d marg; *CzechRozm* 113; Ktorymi íłowy íáśnie to wyznawa/ iż cierpliwość Bozka dłuogo czekáłá odrzuconych áby íię náwroćili *WujNT* 557.

W przeciwstawieniu: »wybrany ... odrzucony« (1): Boc Bóg inaczyi zwybranémi/ a inaczyi zodrzuconemi pochodzi *MurzHist* O2v.

b. O elementach abstrakcyjnych (46) :

α. *Oceniony jako niesłuszny, nieważny, niepotrzebny (o elementach systemu religijnego: nie pochodzący od Boga); zlekceważony; repudiatus Modrz; exclusus Vulg (41) : SeklWyzn Cv; KromRozm I F3; A tak błędna to taka dumá o koŕcyele y kácyrfka/ á dawno od łámeŕo koŕcyoła odrzuconá. KromRozm III Dv; A ieŕliby Literá ná mieyfŕcu łzkodliwym była odnowioná/ kthora by iákie podeźrzenie przynoŕiła/ táki liŕt ma być odrzucon. GroicPorz y3; KwiatKsiąź Iv; od Grzegorzá poŕtánowione ŕpiewanie/ iź ma w łobie wiele bálámuctw y rzeczy nieŕłufznych/ przeto odrzucone ieŕt od nas/ y od inŕzych wiele koŕciołow. WujJudConf 185v, 254, 255v; MycPrz I [A3]v; Ze wŕzelkie łtworzenie Boże dobre á nic (nie ma być) odrzucono/ co by zdiękowaniem było przyimowano. BudNT 1.Tim 4/4; CzechRozm 128v, 148; Ow teź obyczáy/ że ŕwiádkowie przyŕięgáią o czym niewiedzá/ iáko bywa ná gránicách y v łádu/ ma być odrzuczon [abrogandus est]. ModrzBaz 85v, 95v, 120v; SkarJedn 76; SkarŻyw 364; CzechEp 109, 202, 223, 347; ktore piŕmo miedzy tak wielá inŕzych odrzuconych mamy mieć zá prawdziwe ReszPrz 11; WujNT Rom 3/27, s. 570 marg, 765 marg, 790 marg, k. Xxxxx4, Zzzzz2; Kŕięgi o dziecińŕwie Chryŕtułowym odrzucone. SkarKaz 38b marg.*

W połączaniach szeregowych (2): KrowObr 227v; á zaráz wŕzyŕtkie ty^m przeciwnie błędy y odŕczepieńŕwá iákieźkolwiek od Koŕcioła potępione y odrzucone/ y przekłete/ ia tekieź potępia^m/ odrzucá^m/ y przeklina^m. WujJud 27.

W przeciwstawieniach: »chowany, przyjęty ... odrzucony« (2): á ktoŕz o tych niezboźnych ludziach to przyrzecze/ żeby oni y łámo dziefięcioro przykazánie zá Boże podánie mieli? A ieŕliby theź tak mowili iź máią/ á czymże tego dowiodá/ iź to Bog podáł? iź teź to tylko chowano ma być/ á inŕze odrzucono? CzechRozm 101, 96v.

Wyrażenia: »precz odrzucony« (1): Mŕza rzecz ieŕt y zła/ y łzkodliwa [...]: á tak ma być precz odrzuconá ReszPrz 56.

»na stronę odrzucony« (1): Moie teź ŕłufzy rozumiem ze od WKMŕci lubo nie godne ale y zycziwe y vprzeime na stronę nie będą odrzuczone ActReg 57.

*Szeregi: »zaniedbany i odrzucony« (1): á rzeczy od ŕwiátá zániedbane y odrzucone łobie obierać raczy áby zawŕtydził á poŕmocoł ty ktore lię tu wedle ŕwiátá zacnemi zdádzą BibRadz *5.*

»zganiony i odrzucony« (1): A przeto cokolwiek nie ieŕt z Boga ále z ludzi/ to teź beŕpiecznie od ludzi drugich może być ábo pochwalono y przyjęto/ ábo teź záŕ zgániono y odrzucono. CzechRozm 96v.

αα. *Nie ŕpełniony, przyjęty odmownie; explosus Mącz (3) : Mącz 303c; A áczkolwiek to niemoże być bez obráżenia onych/ ktorych wotá/ chocia ich więcey/ odrzucone będą [repudiari animadvertant]. ModrzBaz 29v; inŕze trzy ich condicie iáko lię niegodne być zdály/ tak teź od Senatu Polkiego gruntownie odrzucone były StryjKron 722.*

ββ. *Skasowany, unieważniony (2) :*

Szeregi: »zgládzon a odrzucon« (1): á iáko miał być zgládzon á odrzucon zakon łtáry z yego ofiarámi y ze wŕzytkimi cerimoniámi. LubPs N2v.

»zniszczony ani odpuszczony« (1): Obącz/ iż kápłáńftwo nie zgołá ieft znińczone áni odrzucone/ ále ono Lewitkie kápłáńftwo ieft odmienione *WujNT* 765.

β. *Zaprzestany, w którym przestano trwać* (4) : á co nam każe/ Rzymfką wiárę odrzuconą záfię przyiác/ tego niemożem bez zlé⁸⁰ łumnienia wczynić *BielKron* 208v.

odrzucon czym [= *czymś zastąpiony*] (1): nye wmouye zalezý kroleřtvo boze ale wfamey cznoczye a nyedolżycz yeft yedną myecz ale wfzytky a wfzytkymy cznotamy wfzytky grzechy były odrzucony *PatKaz III* 150.

Wyrażenie: »niedbale odrzucony« = *zlekceważony* (2): Początki wzrůżenia niedbále odrzucone ieft grzech/ ále iefcže nie do śmierci *WysKaz* 17, 17.

γ. *Nie przyjęty jako dar* (1) : wiedząc iż to tobie ieft na przyiemnieyřfa ofiárá á nigdy od ciebie niebywa odrzuconá. *RejPs* 77v.

3. *Którego pozbawiono udziału, prawa do czegoś [od czego]* (9) : *ListRzeż w.* 31; *WTobie* moy pánie położoná ieft wfłytká nádzieią moią prořfę ábych odniey niebył odrzucon *RejPs* 103, 76; thedyć iáwna rzecz ieft/ iż od omyćia Świętego łufźnie ma być odrzucon ten/ ktory w złořciách y w grzechách trwác vmyřlił *KuczbKat* 135; práwá żadnego do kápłáńftwá/ náuki/ y řprawowánia řakrámentow nie miał/ y był od tego wrzędu odrzucon. *SkarJedn* 47; *ActReg* 108, 109, 116; *WujNT Hebr* 3 arg.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (4) : *Reiectus, et Reiectitius, Oddalony/ odrzucony.* *Mącz* 163a, 163a; *Abiectus* – *Podlij wzgardzonij, Odrzuczonij.* *Calep* 5b, 857a.

Synonimy: **2.b.a.** *odmowion*; **ββ.** *abrogowany, kancelłowan, odmieniony, odwołany, rewokowany, skáżony, »w niwecz obrocony«.*

Cf **NIEODRZUCONY, ODRZUCIĆ**

MP, RS